

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

WWW.KETAB.IR

آینده پژوهی در ایران
خانقوله
با تاکید بر سیاست های فرهنگی تحکیم آن

رحیم کارگر

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

نشانی: آئینه پژوهی خانواده در ایران
 قم، خیابان معلم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، نشر پژوهشگاه
 علوم و فرهنگ اسلامی
 تلفن و دورنگار: ۳۷۸۳۲۸۳۳ - ۰۲۵
 ص.پ: ۳۷۱۸۵/۳۶۸۸
 کدپستی: ۳۷۱۵۶۱۶۵۹۱
 مراکز پخش
 ۱. قم، میدان شهدا، تلفن و دورنگار ۳۷۸۳۲۸۳۴ - ۰۲۵
 ۲. تهران، خیابان انقلاب، روبروی درب دانشگاه تهران، پاساژ
 فروزنده، طبقه همکف، واحد ۳۱۲، تلفن: ۶۶۹۵۱۵۳۴ - ۰۲۱
 وب گاه: www.pub.isca.ac.ir
 رایانامه: nashr@isca.ac.ir
 فروشگاه مجازی نشر: www.shop.isca.ac.ir
 فروشگاه نشر دیجیتال: www.pajooahaan.ir
 همه حقوق برای ناشر محفوظ است

سرشناسه: کارگر، رحیم، ۱۳۴۹-
 عنوان و نام پدیدآور: آئینه پژوهی خانواده در ایران: با تأکید بر سیاست‌های فرهنگی تحکیم آن/ رحیم کارگر؛ تهیه پژوهشگاه مهدویت و
 آئینه پژوهی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
 مشخصات نشر: قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۷
 مشخصات ظاهری: ۶۰۰ ص: جدول، نمودار
 شابک: ۶۵۰۰۰ ریال
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
 یادداشت: کتابنامه: ص. [۵۲۳] - ۵۶۰: همچنین به صورت زیرنویس
 یادداشت: نمایه
 موضوع: خانواده - ایران - آئیندنگری
 موضوع: سیاست خانواده - ایران - آئیندنگری
 موضوع: خانواده‌ها - جنبه‌های مذهبی - اسلام
 موضوع: مهدویت
 شناسه افزوده: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشگاه مهدویت و
 آئینه پژوهی
 رده‌بندی کنگره: HQ ۶۶۶/۴/ک۲۹ ۱۳۹۷
 رده‌بندی دیویی: ۳۰۶/۸۵۰۹۵۵
 شماره کتابشناسی ملی: ۵۳۹۲۵۵۴

سخنی با خواننده ۱۵

مقدمه ۱۷

فصل اول: کلیات تحقیق

مقدمه ۲۱

۱. بیان مسئله ۲۳

۲. اهمیت و فایده تحقیق (ذکر فواید علمی یا کاربردی) ۳۲

۳. سابقه تحقیق ۳۳

۱-۳. پژوهش‌های آینده‌پژوهانه درباره تحولات خانواده ۳۳

۲-۳. پژوهش‌های راهبردی درباره خانواده ۳۸

۳-۳. پژوهش‌های مربوط به تحکیم خانواده ۴۱

۴. اهداف تحقیق ۴۵

۵. پرسش‌های اصلی و فرعی تحقیق ۴۶

۶. چارچوب نظری یا مفهومی تحقیق ۴۷

فصل دوم: مفهوم‌شناسی

مقدمه ۵۱

۵۲	۱. خانواده
۵۶	۲. تحکیم خانواده
۶۲	۳. ارزش های خانواده
۶۶	۴. فرهنگ
۶۸	۵. سیاستگذاری فرهنگی
۷۰	۶. آینده پژوهی
۷۵	۷. چشم انداز
۷۷	۸. هدف های جسورانه (بی هگ ها)
۸۰	۹. تحلیل روند و برون یابی روند
۸۲	۱۰. تحلیل پیشران

فصل سوم: روش تحقیق

۸۹	مقدمه
۹۲	۱. روش چشم انداز
۹۶	۱-۱. پویش منابع (اسناد) تحکیم خانواده (مرحله نخست)
۹۶	۱-۱-۱. اصول و ارزش های اساسی
۹۸	۱-۱-۲. اهداف بنیادین
۹۸	۱-۲. پیمایش محیطی (مرحله دوم)
۱۰۱	۱-۳. تصویر آینده مطلوب (مرحله سوم)
۱۰۲	۱-۳-۱. اهداف پرمخاطره و متهورانه برای ده تا سی سال
۱۰۳	۱-۳-۲. توصیف شفاف آینده
۱۰۴	۱-۴. جهت گیری های راهبردی و سیاست ها (مرحله چهارم)
۱۰۵	۲. فرایند سیاستگذاری عمومی (جهت گیری ها)

۱-۲. مرحله تدوین (شکل‌گیری سیاست)	۱۰۷
۲-۲. مشروعیت‌بخشی (قانونی‌کردن سیاست‌ها)	۱۰۸
۲-۳. مرحله اجرای سیاست	۱۰۹
۲-۴. مرحله ارزیابی خط مشی	۱۱۰
۳. شکل‌گیری (تدوین) سیاست‌های فرهنگی تحکیم خانواده (مرحله منتخب)	۱۱۰
۳-۱. تعیین (و شناسایی) مسائل	۱۱۲
۳-۲. تعیین دستور کار تحکیم (تداوم) خانواده	۱۱۵
۳-۳. صورت‌بندی سیاست‌های تحکیم خانواده (تدوین پیشنهادها)	۱۱۹
روش گردآوری داده‌ها	۱۲۲
روش تجزیه و تحلیل اطلاعات	۱۲۴
نتیجه‌گیری	۱۲۷

فصل چهارم: پویش منابع تحکیم خانواده (اسناد بالادستی)

مقدمه	۱۲۹
۱. پویش منابع تحکیم خانواده در قرآن و حدیث	۱۳۴
۱-۱. قرآن کریم	۱۳۴
۱-۲. منابع روایی	۱۴۰
۲. پویش منابع در آرای امام و رهبری	۱۴۶
۲-۱. امام خمینی علیه السلام	۱۴۶
۲-۲. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مد ظله)	۱۴۹
۳. قوانین و سیاست‌ها	۱۵۷
۳-۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۱۵۸
۳-۲. سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴	۱۶۰

- ۳-۳. برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده (بر اساس ماده ۲۳۰ برنامه پنجم توسعه)..... ۱۶۰
- ۳-۴. سیاست‌های تشکیل، تحکیم و تعالی خانواده..... ۱۶۲
- ۳-۵. نقشه مهندسی فرهنگی کشور..... ۱۶۵
- ۳-۶. قانون حمایت از خانواده..... ۱۶۷
- ۳-۷. سیاست‌های کلی خانواده (ابلاغی مقام معظم رهبری)..... ۱۶۸
۴. وضعیت خانواده در آموزه‌های مهدویت..... ۱۷۲
- ۴-۱. وضعیت ارزش‌ها و اطلاعات در خانواده..... ۱۷۲
- ۴-۲. کارکردهای خانواده در عصر ظهور..... ۱۷۶
- ۴-۳. ساختار خانواده و نقش‌ها در آن..... ۱۸۰
- ۴-۴. ارتباطات خانواده در عصر ظهور..... ۱۸۴
- تحلیل مضمون سیاست‌ها..... ۱۸۷
۵. اهداف بنیادین خانواده..... ۱۹۴
- ۵-۱. رسیدن به آرامش فراگیر..... ۱۹۶
- ۵-۲. اصلاح و سازندگی اخلاقی و تحقق جامعه سالم..... ۱۹۷
- ۵-۳. تحقق اصلاح و سازندگی اجتماعی اعضای جامعه..... ۱۹۸
- ۵-۴. گسترش و تعمیق آرمان توحیدی در جامعه..... ۱۹۸
- ۵-۵. حفظ و تکمیل ایمان زوجین..... ۱۹۹
- ۵-۶. برآورده شدن نیازهای اساسی زندگی..... ۱۹۹
- ۵-۷. صیانت و تداوم نسل انسان..... ۲۰۰
- ۵-۸. شکل‌دهی به هویت اجتماعی..... ۲۰۱
- ۵-۹. زمینه‌ساز تکامل مادی و معنوی انسان..... ۲۰۱
- نتیجه‌گیری..... ۲۰۲

فصل پنجم: پیمایش محیطی خانواده

مقدمه	۲۰۵
۱. روندهای خانواده	۲۱۲
۱-۱. روند تغییرات ارزشی	۲۱۴
۱-۲. روندهای تغییر در اطلاعات خانواده	۲۲۵
۱-۳. روندهای تغییر در کارکردهای خانواده	۲۲۷
۱-۴. روندهای تغییر در ساختار خانواده	۲۳۵
۱-۵. روندهای تغییر در ارتباطات (روابط) خانواده	۲۴۴
پیامدهای روند تغییرات بر خانواده	۲۵۳
۲. کلان روندها و رویدادهای خانواده	۲۵۹
۲-۱. پیشرفت فناوری	۲۶۳
۲-۲. رشد اقتصادی	۲۶۴
۲-۳. بهبود سلامت بشر	۲۶۴
۲-۴. افزایش تحرک	۲۶۵
۲-۵. زوال محیط زیست	۲۶۵
۲-۶. افزایش فرهنگ‌زدایی (افول فرهنگ سنتی)	۲۶۶
۲-۷. سالخوردگی	۲۶۷
۲-۸. اضطراب و تشویش	۲۶۸
۳. تحولات خانواده در آخرالزمان	۲۶۹
۳-۱. اصل خانواده (فروپاشی و تزلزل نظام خانوادگی)	۲۶۹
۳-۲. تحولات در ارزش‌های خانواده	۲۷۳
۳-۳. تحولات در ساختار خانواده و جابجایی نقش‌ها	۲۷۶
۳-۴. تحولات در کارکرد خانواده (کارکرد تربیتی)	۲۷۸

۲۷۹		۳-۵. تحولات در روابط خانواده.
۲۸۳		تجزیه و تحلیل داده‌ها.
۳۰۴		۴. نیروهای پیشران خانواده.
۳۰۸		۴-۱. پیشران‌های اجتماعی.
۳۱۳		۴-۲. پیشران‌های فرهنگی.
۳۱۶		۴-۳. پیشران‌های فناورانه.
۳۲۲		۴-۴. پیشران‌های اقتصادی.
۳۲۵		۴-۵. پیشران‌های حاکمیتی (سیاسی - حقوقی).
۳۲۷		تجزیه و تحلیل داده‌ها.

فصل ششم: آینده مطلوب خانواده

۳۴۱		مقدمه
۳۴۲		۱. اهداف متهورانه (بی‌هگ‌ها) در تحکیم خانواده.
۳۴۴		۱-۱. تحقق نگاه درست و اصولی به زندگی خانوادگی.
۳۴۶		۱-۲. جامعه‌ای با حداقل طلاق و تقلیل پیامدهای آن.
۳۴۷		۱-۳. کمک به بالندگی و تعالی جامعه در پرتو استحکام خانواده.
۳۴۷		۱-۴. تقویت تعلق خاطر و وابستگی اعضای خانواده به هم.
۳۴۸		۱-۵. حفظ خانواده هسته‌ای با تقویت روابط سالم خویشاوندی.
۳۴۸		۱-۶. کاهش و مهار آسیب‌های فضای مجازی در خانواده.
۳۴۹		۱-۷. کاهش بیماری‌های روانی جامعه در پرتو خانواده مستحکم.
۳۵۰		۱-۸. افزایش توانایی‌های دینی برای شکل‌گیری نسل توحیدی.
۳۵۱		۱-۹. زمینه‌سازی تمدن جدید اسلامی.
۳۵۱		۱-۱۰. حراست از خانواده اسلامی در برابر رسوخ فرهنگ سکولار غربی.

۳۵۲	۱-۱۱. تربیت نسل منتظر و زمینه‌ساز در خانواده
۳۵۳	۲. وضعیت مطلوب تحکیم خانواده
۳۶۲	۳. خانواده در آرمان‌شهر مهدوی
۳۶۷	۳-۱. ولایت‌گرایی و امامت‌محوری
۳۶۹	۳-۲. دین‌گرایی خانواده
۳۷۰	۳-۳. فضیلت‌گرایی
۳۷۴	۳-۴. انتظار پویا در خانواده
۳۷۵	۳-۵. امیدواری
۳۷۶	۳-۶. خردگرایی
۳۷۹	۳-۷. عدالت‌گرایی
۳۸۱	۳-۸. عزت‌مندی و عزیزپروری
۳۸۲	۳-۹. تحول‌گرایی مثبت
۳۸۶	۳-۱۰. آرامش و رفاه
۳۸۷	۳-۱۱. هدفداری خانواده و تحقق کامل آن در عصر ظهور
۳۸۹	۳-۱۲. سلامت و بهداشت روانی
۳۹۰	۳-۱۳. تعمیق الفت و شفقت
۳۹۱	۳-۱۴. طهارت و قداست زندگی خانوادگی
۳۹۴	۳-۱۵. استغنا و واقعی اعضای خانواده
۳۹۵	۴. چشم‌انداز تحکیم خانواده در ایران
۳۹۹	۵. ویژگی‌های خانواده مطلوب اسلامی - ایرانی
۴۰۰	۵-۱. ارزش‌ها در خانواده مطلوب
۴۰۸	۵-۲. اطلاعات و آگاهی‌های خانواده مطلوب
۴۱۰	۵-۲-۱. حقوق و تکالیف خانواده

۴۱۲	۵-۲-۲. مهارت های زندگی
۴۲۰	۵-۲-۳. آموزش ها و دانش های پیش از ازدواج
۴۲۲	۵-۲-۴. آموزش های اخلاقی - اعتقادی
۴۲۳	۵-۳. کارکردهای خانواده مطلوب
۴۳۳	۵-۴. تقویت نقش ها و ساختار مطلوب خانواده
۴۳۸	۵-۵. وضعیت مطلوب ارتباطات در خانواده
۴۴۶	نتیجه گیری

فصل هفتم: سیاست های فرهنگی تحکیم خانواده

۴۵۳	مقدمه
۴۵۴	۱. شناخت مسائل تحکیم خانواده
۴۵۷	۱-۱. پیامدهای روند تغییرات ارزشی در خانواده
۴۵۷	۱-۲. پیامدهای روند تغییرات در بینش و اطلاعات خانواده
۴۵۸	۱-۳. پیامدهای روند تغییرات در کارکردهای خانواده
۴۵۸	۱-۴. پیامدهای روند تغییرات ساختار خانواده
۴۵۸	۱-۵. پیامدهای روند تغییرات در ارتباطات خانواده
۴۶۰	۲. تعیین دستور کار تحکیم خانواده
۴۶۹	۳. سیاست های فرهنگی تحکیم خانواده (تدوین پیشنهادها)
۴۷۰	۳-۱. سیاست های فرهنگی تحکیم خانواده (ناظر به کلیات مسائل اصلی خانواده)
۴۷۱	۳-۲. سیاست های فرهنگی ناظر به حل مسائل اولویت دار
۴۷۱	۳-۲-۱. گسترش فرهنگ مادی گرایی در خانواده
۴۷۲	۳-۲-۲. انحطاط و تضعیف تدریجی ارزش های خانوادگی
۴۷۴	۳-۲-۳. فراگیر شدن جانشینی سبک زندگی غربی به جای سبک زندگی اسلامی

۴۷۵	۳-۲-۴. تضعیف جایگاه و ساختار خانواده در نتیجه مدرنیزاسیون
۴۷۶	۳-۲-۵. افزایش عدم پابندی به موازین و ارزش‌های اخلاقی در خانواده
۴۷۷	۳-۲-۶. گسترش گفتمان ناکارآمدی خانواده
۴۷۸	۳-۲-۷. افزایش میل و گرایش عمومی به طلاق
۴۷۹	۳-۲-۸. اختلال در انتقال ارزش‌ها و الگوسازی ارزشی در خانواده
۴۸۰	۳-۲-۹. فاصله گرفتن از خانواده آرمانی و متعادل
۴۸۱	۳-۲-۱۰. تعمیق عدم شناخت اصول و قواعد اصلی زندگی مشترک
۴۸۳	۳-۲-۱۱. از بین رفتن میل و رغبت به تشکیل یا حفظ زندگی
۴۸۴	۳-۲-۱۲. از بین رفتن تعادل در خانواده با سست شدن باورهای مذهبی و اعتقادی
۴۸۵	۳-۲-۱۳. تنزل جایگاه خانواده در تربیت دینی اعضا
۴۸۶	۳-۲-۱۴. کاهش باروری و کاهش رشد جمعیت
۴۸۷	۳-۲-۱۵. قبح‌زدایی از طلاق (و عادی شدن آن)
۴۸۸	۳-۲-۱۶. تنزل مرجعیت خانواده در آموزش و هدایت اعضا
۴۸۹	۳-۲-۱۷. تضعیف جایگاه خانواده به جهت تداوم رکود و مشکلات اقتصادی
۴۹۰	۳-۲-۱۸. کاهش مهارت‌های اساسی زندگی
۴۹۱	۳-۲-۱۹. افزایش تعارضات و چالش‌های خانواده با گسترش اینترنت و فناوری‌های جدید ارتباطی

نتیجه‌گیری ۴۹۳

یافته‌ها ۴۹۷

پیشنهادها ۵۱۹

۱. پیشنهادهای اجرایی ۵۱۹

۲. پیشنهادهای علمی- پژوهشی ۵۲۱

۵۲۳	کتابنامه
۵۲۳	الف) کتاب‌ها
۵۴۴	ب) مقالات
۵۵۶	ج) روزنامه‌ها و سایت‌ها
۵۶۱	نمایه‌ها
۵۶۱	آیات
۵۶۴	روایات
۵۷۲	موضوعی
۵۹۲	اعلام و مشاهیر
۵۹۵	کتاب‌ها
۵۹۶	مکان‌ها
۵۹۷	تنالگان
۵۹۸	مقالات

سختی با خواننده

آینده پژوهی دانش مطالعه نظام مند آینده از طریق شناخت و طراحی و مدیریت آن است. آینده پژوهی در حوزه های مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، زیست محیطی و فناوری کاربردهای مهم و اثرگذاری دارد و بجد باعث رشد و بهبود وضع جوامع می شود. تهیه و تنظیم قواعدی برای تحولاتی که در آینده اتفاق می افتد و بر اساس آینده شناسی قابل پیش بینی هستند، شناخت و درک صحیح از مسائل نوظهور و جدید و نحوه برخورد یا مقابله با آنها، انجام برنامه ریزی های بلندمدت و کوتاه مدت و پیشگیری از نتایج زیانبار رویدادهای پیش بینی نشده، پرهیز از گام نهادن در محیط پرخطر و ناشناخته آینده، پذیرش و درک اهمیت ایده ها و ارزش ها و نگرش های مثبت گذشته و حال در خلق و ایجاد آینده در جهان برتر و پدید آوردن نگرشی سیستماتیک و منظم و منطقی به تحولات آتی که در زندگی انسان ها اثر مستقیم دارد و ... از مهم ترین و اصلی ترین برنامه ها و اهداف آینده پژوهی است که شامل موضوعات و مسائل مختلف اجتماعی از جمله خانواده می شود. در واقع نگاه درست و فراگیر به مسائل اجتماعی و ضرورت اتخاذ سیاست ها و تصمیم های اصولی و راهگشا در حل آنها، نیازمند کاربرست ابزار و روش های آینده پژوهی است تا نتایج و پیامدهای مثبت و مطلوبی به دست آید.

بر این اساس آینده پژوهی تلاشی است برای یافتن تصویری از آینده و کمک به مردم جهت ساختن تصویرهای خویش از آن و «مهدویت» در این راستا کامل ترین برنامه و

بهترین تصویر قرآنی از آینده است. شناخت و درک این تصویر می تواند تأثیرات بسزایی در اراده و حرکت و تصمیم گیری جامعه بشری - به خصوص جامعه منتظر - داشته باشد. مهدویت در برنامه ریزی آینده می تواند به عنوان یک ستاره راهنما در بالا قرار بگیرد و همواره در هر مقطعی، تصویر مطلوب قرآن از آینده - به خصوص در زمینه خانواده و اجتماع - را با توجه به وضعیت کنونی خلق نماید و این یعنی کاربردی کردن مهدویت و خارج کردن آن از یک باور و اندیشه صرف به یک مسئله واقعی و ملموس. مهدویت به مثابه عاملی «چشم انداز آفرین» می تواند از مرز باورهای فردی فراتر رود و در بطن و متن برنامه ریزی های بلندمدت اجتماعی بنشیند. به همین دلیل این حوزه و مسائل مرتبط به آن، احتیاج به پژوهش هایی جدی و عمیق دارد که پژوهشکده مهدویت و آینده پژوهی عهده دار انجام بخشی از آنها می باشد.

اثر حاضر با عنوان آینده پژوهی خانواده در ایران با تأکید بر سیاست های فرهنگی تحکیم آن کوششی است از حجت الاسلام و المسلمین آقای دکتر رحیم کارگر که از مهدی پژوهان پر تلاش می باشد. بی تردید شایسته و بایسته است از زحمات مدیر سابق پژوهشکده جناب حجت الاسلام و المسلمین آقای محمدتقی ربانی و از تلاش ناظر محترم جناب حجت الاسلام و المسلمین آقای دکتر غلامرضا بهروزی لک و ارزیا بان محترم شورای پژوهشی حجت الاسلام محمد رضا سالاری فر و دکتر نعمت الله کرم الهی و از راهنمایی های حجت الاسلام دکتر سید محمد حسین هاشمیان و همچنین از تلاش بی وقفه جناب آقای سید حامد شاهرخی مسئول محترم دفتر پژوهش و از کوشش های ارجمند اعضای شورای پژوهشی و دست اندرکاران اجرایی و خدمات پژوهشی و نشر پژوهشگاه که آماده سازی فنی و طبع آن را به تعهد رساند، تشکر گردد.

حسین الهی نژاد

پژوهشکده مهدویت و آینده پژوهی

مقدمه

خانواده و مسائل پیرامونی آن از مباحث بسیار جدی و اندیشه‌برانگیز و قابل پژوهش‌های متعدد در حال حاضر است. خانواده یکی از مهم‌ترین ارکان جامعه اسلامی و نظام اجتماعی است که در سال‌ها و دهه‌های اخیر دستخوش تحولات مختلفی شده و با مسائلی پیچیده روبرو گشته است. در واقع این رکن اساسی زندگی بشری از نقطه مطلوب خود فاصله گرفته و با چالش‌ها و تحولات نگران‌کننده‌ای مواجه شده است؛ به صورتی که در چند تحقیق علمی انجام‌شده در کشور، مسئله خانواده و طلاق، جزو ده مسئله اصلی کشور بوده است. یکی از مشکلات اساسی در مورد خانواده، نبود یک چشم‌انداز روشن از خانواده مطلوب و آرمانی در ایران و عدم توجه به الگوی آرمانی دین در این زمینه است و ضرورت دارد با مراجعه به روایات و شناخت مؤلفه‌های اصلی خانواده در اسلام - به خصوص از منظر آرمانشهر مهدویت - به ارائه چشم‌انداز خانواده مبادرت نمود. ما در حال حاضر در سپهر سیاست و فرهنگ با چند مسئله و مشکل در مورد خانواده مواجهیم:

۱. تغییرات و تحولات شتابناک و سریع خانواده که با پیچیدگی، ابهام، عدم قطعیت و بی‌ثباتی عجیبی همراه است و فروپاشی و تزلزل آن را به همراه دارد؛
۲. عدم بهره‌مندی و کاربرد روشمند آینده‌پژوهی جهت شناسایی و حل مسائل اساسی حال و آینده خانواده و نیز عدم بیان چشم‌انداز مطلوب خانواده در آینده؛
۳. عدم تلفیق و ترکیب روشمند سیاستگذاری با آینده‌پژوهی و کم‌توجهی مفرط به

یافته‌های آن و نیز عدم بهره‌مندی درست از ادبیات آینده‌پژوهی در چشم‌اندازسازی و ایجاد وفاق جمعی در حفظ ثبات و پایداری خانواده؛

۴. بی‌توجهی به مسائل ارزشی و اخلاقی خانواده‌ها و ضعف نگاه فرهنگی به خانواده و حل مسائل آن از طریق سیاست‌های فرهنگی آینده‌نگر و...

بی‌توجهی به مسائل خانواده در آینده و نگرش تک‌بعدی به این تحولات، موجب طرح سیاست‌ها و برنامه‌های ناقص یا شتابزده می‌شود که در صورت اجرا، نه تنها مفید و مؤثر نیست، بلکه گاه نتیجه عکس می‌دهد. اشکالاتی هم که در نوع نگاه سیاستگذاران به خانواده وجود دارد، عمدتاً ناشی از عدم بهره‌مندی از آینده‌پژوهی و استفاده از یافته‌های آن در تحکیم خانواده است. تحقیق حاضر با به‌کارگیری روش‌های آینده‌پژوهی و تحلیل وضعیت خانواده در آینده و شناسایی عوامل تهدید یا تقویت خانواده، ضمن اولویت‌گذاری مسائل خانواده، به توصیه‌های سیاستی مناسب جهت تحکیم خانواده پرداخته است. در این راستا علل و عوامل مختلف تزلزل خانواده و روندهای تغییر و پیشران‌های مؤثر بر آن، بررسی گردیده و پیامدهای آنها بر خانواده (مسائل آینده) به دست آمده است. آنچه روشن است خانواده در ابعاد مختلف (ارزش‌ها، اطلاعات، کارکردها، ساختار و ارتباطات) دچار چالش‌های جدی شده و فاصله زیادی با منابع ارزشی خانواده و الگوی مطلوب آن یافته است. این مسئله در آینده حادث‌تر می‌شود و استحکام آن در ابعاد یادشده، با مشکلات و بحران‌های مختلفی روبرو خواهد شد. نکته درخور توجه این پژوهش آن است که تحولات خانواده را از منظر روایات آینده‌نگر (اخبار آخرالزمانی و احادیث مهدویت) ارزیابی کرده و سنجیده و ویژگی‌های خانواده مطلوب در عصر ظهور را تبیین نموده است.

نگارنده اذعان می‌کند تحقیق و پژوهش در عرصه آینده‌نگاری خانواده و سیاستگذاری فرهنگی آن، کاری گروهی و بسیار طاقت‌فرساست و اگر بخشی از این کار سترگ در این پژوهش ارائه شده، تنها به همت و راهنمایی استادان و دوستان بزرگوار ممکن شده است.

امید است این پژوهش، مورد توجه و عنایت محققان و مراکز تصمیم‌گیری و سیاستگذاری قرار گیرد و گام کوچکی در حل مشکلات خانواده در جمهوری اسلامی ایران و نهادهای ساز آینده‌پژوهی در حل مسائل فرهنگی و اجتماعی باشد.

WWW.KETAB.IR